

in enakovrednost z drugimi ter celo prvenstvo v pripovedni epiki; z Verigo in Razvalino življenja pa ime močnega in polnokrvnega dramatika. Skoraj bi rekel: višek označevanja, izražanja in notranje napetosti pa je dosegel z zadnjo večjo povestjo Strici, s katero je svoje literarno ustvarjanje za zadnje desetletje prekinil.

Tako v zadnjem desetletju ni napisal več novih literarnih del ter se je tudi sicer odmaknil naši reviji. Ves se je predal Mohorjevi družbi, ki jo je po vojski kot glavni tajnik in urednik knjig rešil propada ter jo razvil v eno najpomembnejših knjižnih založb pri nas. Urejeval je Mladiko in posvetil ves svoj čas duhovni vzgoji katoliških akademikov (Bohinjski teden), kakor tudi njihovi gmotni potrebi, ustvarjajoč v tem desetletju Jegličev dom. Lepe in izrazite pridige je izdal pri Mohorjevi (Sedem postnih pridig), ter od časa do časa pisal verske in narodne pomenke v dijaški kongregacijski list Naša zvezda, kakor tudi nazorne socialne sličice v glasilo dobrodelnosti Nova zapoved. Socialnim ustanovam je napisal tudi igrice Nova zapoved, dekletom pa dramatiziral brezjanski čudež v kolektivnem misteriju Uslišana. Tako je v tem desetletju zopet oživel v njem delo socialnega narodnega delavca in organizatorja, kar je Finžgar tudi vedno bil kot eden najzvestejših sinov Krekovega duha. Dela tudi v pisateljskih društvih kot podpredsednik PEN kluba, odbornik Slovenske Maticе ter eden prvih članov umetniškega razreda slovenske Akademije. To zadnje je tudi zunanje potrdilo naroda za njegovo nesmrtnost.

Toda prav za letošnji jubilej je naznanjena nova njegova izvirna mladinska živalska povest Gospod Hudournik, katere odlomek, priobčen v Vrtnu, nas prepričuje, da Finžgarjeva pripovedna moč ter klasičnost njegovega klenega in najbolj nazornega slovenskega jezika še davno ni izčrpana.

Ob 70 letnici se Dom in svet pridružuje z najiskrenejšimi čestitkami vsemu narodu, ki F. S. Finžgarja, svojega pisateljskega ljubljence ter velikega javnega delavca, postavlja

med svoje največje sinove! Naj živi in naj ustvarja še dolgo vrsto let!

T. D.

Ada Negri

Nedavno je to ime zažarelo med najvidnejšimi današnje slovstvene Italije. Novi žar mu je došel iz italijanske akademije, ko je kralj na predlog vladnega načelnika z odlokom z dne 14. nov. 1940 imenoval Ado Negri za članico akademije. To je prva Italijanka in prva ženska, ki so se ji odprla vrata med italijanske nesmrtnike. Novo akademičarko je ta čast doletela v njenem sedemdesetem letu. Pesnica se je rodila v Lodiju 3. svečana 1870. Izobrazila se je za učiteljico in je z osemnajstimi leti nastopila prvo učno mesto v Motti Viscontiju (Pavia). V prostih urah je svoje srčne izlive zaupavala belim stranem in nekaj teh stihov je zagledalo beli dan v milanski »Illustrazione popolare«. Polagoma se ji je pesmi nabralo za celo knjigo, ki je izšla 1892 kot »Usode« (Fatalità) in z novimi, samostojnimi zvoki brž opozorila italijansko in evropsko javnost na mlado pesnico. To je pripomoglo, da je bila naslednje leto imenovana za častno profesorico na učiteljski pripravnici v Milanu in so ji nato prisodili nagrado Milli. »Viharji« (Tempeste) so 1895 utrdili njen pesniški sloves. V šestindvajsetem letu se je poročila z veleobrtnikom iz Bielle Giovannijem Garlando in njeno družabno, žensko in pesniško obzorje se je razširilo, sama pa ga je istočasno tudi poglobljala. Po osmih letih je dobila hčerko in novi zvoki so se oglasili iz zbirke »Materinstvo« (Maternità, 1904).

S samoizpovedmi je začela, z nje je nadaljevala, obenem pa pritezala iz okolice in sodobnosti najbolj pereče motive v krčih zvijajoče se družbe. Pesniške navdihe ji je dajala usoda žene v sodobni družbi, najprej njena lastna, nato usoda tisoč in tisoč družic, ki si morajo kakor koli utirati pot skozi pusto, samotno življenje, polno trdot in bridkosti. Svoje izkušnje, misli in čustva prepleta s proletarskimi prvimi, ki iz delavskih in družabnih trenj vdirajo bolj in bolj tudi v te-

danje pesništvo. Skrite bolesti in notranje motnje iščejo odmeva v zbirki »Iz globočine« (Dal Profondo, 1910). Duševna kriza in skrivnostna žalost odseva iz knjige »Pregnanstvo« (Esilio, 1914). Bedno, raztrgano, turbno življenje ubožic, ki jim samotna stopinja omahuje ob robu ali izven družabnega in družinskega življenja, je zajeto v novelah »Samotarke« (Le Solitarie, 1917). Žena v Adi Negri zori mimo »Molitev« (Orazioni, 1918) v njeno najznačilnejše delo »Marina knjiga« (Il libro di Mara, 1919), močno pesnitev o trpkostih in grenkobah doživete ljubezni. Prav tako dovršen je roman »Danica« (Stella mattutina, 1921), ki ga mnogi imajo za njeno najboljšo delo. Zgrajen je na otroških in dekliških spominih delavske hčere, ki ji življenje ne prizanaša z razočaranji. Mussolini je takrat zapisal o njem v »Popolo d'Italia«: »Pomladna svežost, ki dušo pomirja. Nekaj nas samih na novo oživi na teh straneh. Ob njih prebiranju se nam vračajo obrazi iz detinstva in v srcih nam zapoje pesem tajnih virov slehernega domotožja«.

Tako se je njena umetnost iz pesmi polagoma razrasla v epske širine in je od lastnih usod segla daleč in globoko med usode nešteti sotrpink. To se je nadaljevalo v novelah »Visoka okna« (Finestre alte, 1923), v »Spevih z otoka« (I canti dell'isola, 1925), kjer se vrača k vezani besedi, v črticah »Ceste« (Le Strade, 1927) in v ženskih portretih »Sestre« (Sorelle, 1929).

Njena umetnost se z leti dviga in čisti. Njen sith je sprva raskav, približen in površen, v sredi med priučenim pesniškim izrazom in vsakdanjo govorico; včasih motno prebijajo oblikovni vplivi Carduccijevi in meščanska neurejenost tedaj znanih lombardskih in piemontskih slovstvenikov. Postopoma se ji izraz izpopolnjuje, nekateri menijo, da ne brez D'Annunzijevega vpliva, drugi pa dvomijo o tem vplivu, češ da je pesničina osebnost postala še bolj samosvoja in se je ob novih življenjskih vzorih dokopala do samostojne oblike. V »Marini knjigi« prevladujejo še ljubezenska doživetja, v naslednjih delih pa se življenjske iz-

kušnje širijo in poleg stalno ponavljajočega se motiva duševne osamelosti srečujemo tudi občut tesnejše povezanosti s človeštvom in željo po globokem notranjem sodoživljanju bolesti in radosti najširših množic. Prav tako si pisateljica ustvari v nevezani besedi poslušno izrazilo svojih umetniških teženj. Njena proza je često zelo lirčno nadahnjena, a zna biti skrbno izpiljena, jedra in točna, brez zabrisanih nedospelosti in brez sledov izrazne slabotnosti.

V zreli dobi je objavila novo pesniško zbirko »Večernica« (Vespertina, 1931), ki združuje vse odlike njene pesniške umetnosti. Italijanska akademija ji je zanj poklonila Mussolinijevo nagrado. Črtice »Od dne do dne« (Di giorno in giorno, 1933) so ji prinesle novo priznanje. Z »Darom« (Il dono, 1936) si je priborila nagrado mesta Firenze. Lani je izšlo njeno do zdaj zadnje delo »Trava pred cerkvijo« (L'Erba sul Sagrato), ki priča, da je njeno pero skozi pretrese in notranje bolesti ohranilo svežost in silo do te častiljive starosti; tu nihajo motivi iz čisto človeškega in družabnega pojmovanja v versko ubrano teženje.

Ada Negri spada, kakor naša Zofka Kvedrova, med najzanimivejše ženske duše našega stoletja, med redke umetnice, ki so z močnim darom razgibale žensko vprašanje v njegovih temeljih, mu izzele niz umetniških dragotin in se častno pomerile z moškimi tvornimi silami svoje dobe. V Italiji so o njej obširno pisali B. Croce, S. Filippone, G. Donati-Petteni, M. Scherillo, N. Podenzani, V. G. Galata, A. Bocelli, Fr. Cajoli, A. Mannino i. dr. Letos se znova pojavljajo obširni članki in razprave o njenem delu. Francozom jo je predstavil P. Ronzy v posebni knjigi (L'oeuvre poétique de Ada Negri, 1931). Pri nas več desetletij srečujemo prevode njenih pesmi; nekaj jih je prevel Jan. Ev. Krek. Njen najvztrajnejši prevajalec pa je A. Gradnik, ki se mu je z leti nabrala cela zbirka. Večina njenih del je prevedena v skoro vse važnejše evropske jezike. Po svoji umetniški ceni pesnica zasluži evropsko in svetovno pozornost in priznanje.

Andrej Budal.